

- tekst ujednolicony -

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie**

Rzeszów, dnia czerwca 2011 r.

**Pan
Edward Balwierczak
Dyrektor
Regionalnej Dyrekcji
Lasów Państwowych
w Krośnie**

LRZ-4114-01-01/2011
I/11/004

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. *o Najwyższej Izbie Kontroli* (Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.), zwanej dalej ustawą o NIK, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie przeprowadziła w Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie (Regionalnej Dyrekcji), kontrolę w zakresie *prawidłowości zamiany gruntów leśnych na grunty rolne przez Nadleśnictwo Baligród w roku 2005*.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 21 kwietnia 2011 r. Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie, stosownie do art. 60 ust. 1 ustawy o NIK, przekazuje Panu Dyrektorowi niniejsze

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia działalność Regionalnej Dyrekcji związaną z zamianą przez Nadleśniczego Nadleśnictwa Baligród w 2005 r. - gruntów Skarbu Państwa będących w zarządzie Lasów Państwowych, położonych w miejscowości Horodek, a także nadzór nad gospodarką gruntami leśnymi, prowadzoną przez Nadleśniczego Nadleśnictwa Baligród w roku 2005.

I. W kontroli ustalono, że wnioskiem z dnia 15 października 2004 r. państwo [...]¹ (wniosek podpisał tylko [...]²) zwrócili się do Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie - o zamianę gruntów.

Wnioskodawcy proponowali do zamiany grunty rolne (głównie pastwiska, łąki i ok. 4,5 ha lasów) o powierzchni łącznej ok. 60 ha, stanowiące w większości ich własność (jak wynika z aktu notarialnego zamiany, własność działki nr 387 o pow. 6,68 ha - przeniesiona została na wnioskodawców dopiero w dniu 24 czerwca 2005 r.), wskazując jako ekwiwalent - grunty Skarbu Państwa, składające się z działek nr 129 19, 1A, 243/2, 2.244, położone w Nadleśnictwie Baligród (bez określenia powierzchni).

W złożonym piśmie [...]³ podnosił, że posiadane przez nich gospodarstwo rolne, położone w miejscowości Horodek, nie ma dostępu (dojazdu) do rzeki, a w związku z tym, zamiana dokonana ze Skarbem Państwa, umożliwiłaby jego rozwój, cyt.: „w zamierzonym kierunku”.

Zadaniem Regionalnej Dyrekcji, zgodnie z 38e ust. 2 pkt 1 ustawy o *lasach* (j.t. Dz.U. z 2011 r., nr 12, poz. 59), zwanej dalej ustawą o *lasach* - było wydanie zgody na tę zamianę.

Dyrektor Regionalnej Dyrekcji pan Jan Kraczek w dniu 4 listopada 2004 r. zlecił Nadleśniczemu Nadleśnictwa Baligród „szczegółową lustrację” terenów wskazanych we wniosku ww. osób fizycznych - celem rozważenia zasadności zamiany tych gruntów, wskazując jednocześnie, że „ze wstępnej analizy wniosku wynika, że działki własności wnioskodawców zajmują korzystne położenie w stosunku do gruntów w zarządzie Nadleśnictwa”. Jako podstawę ewentualnej zamiany wskazano przepis art. 38e ustawy o *lasach*.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli powierzenie Nadleśniczemu Nadleśnictwa Baligród, tj. organowi właściwemu z mocy prawa do dokonania zamiany gruntów, obowiązków w zakresie przygotowania opinii (stanowiska) do tej zamiany - było ze strony Dyrektora Regionalnej Dyrekcji działaniem nierzetelnym, poprzez pozostawienie *de facto* jednej osobie podjęcie decyzji w tej sprawie.

¹ wyłączono ze względu na prywatność osoby fizycznej (patrz art. 5 i art. 8 ust. 5 ustawy o dostępie do informacji publicznej)

² j.w.

³ j.w.

Nadleśniczy Nadleśnictwa Baligród, pan Ryszard Paszkiewicz w dniu 27 grudnia 2004 r. sporządził pozytywną opinię dla proponowanej przez [...] ⁴ zamiany gruntów, i wnioskował o wyrażenie na to zgody przez Dyrektora Regionalnej Dyrekcji. W uzasadnieniu stanowiska Nadleśniczy podał, że *„wprawdzie drzewostany stanowią jedynie ok. 10 % przejmowanej powierzchni jednakże jej przejęcie pozwoli na łatwiejszy dostęp do gruntów zarządzanych przez nadleśnictwo. Ze strony nadleśnictwa w procedurę zamiany weszłyby natomiast - grunty leżące przy jego granicy, w trudnodostępnej strefie przy Zalewie Solińskim”*.

Ww. stanowisko sporządzone zostało w następstwie ustaleń spisanych w dniu 21 grudnia 2004 r. w **notatce służbowej** - przez Ryszarda Paszkiewicza (Nadleśniczego), [...] ⁵ (wnioskodawcę) i Jerzego Skarbka. W notatce tej zawarto m.in., że *„ok. 90 % przejmowanych gruntów stanowią aktualnie odłogi, a 10 % drzewostany; w zamiarze Nadleśnictwa jest utrzymanie w kulturze rolnej znacznej części przejmowanych gruntów pod potrzeby gospodarki łowieckiej jak i realizacji celów ekologicznych - żerowiska i miejsca gniazdowania ptaków”*. W zakresie gruntów Skarbu Państwa zawarto, że *„ekwiwalentna wartościowo powierzchnia stanowi niedostępne, strome zbocza schodzące w kierunku Zalewu Solińskiego i stanowi brzegowe partie granic Nadleśnictwa Baligród”*.

Najwyższa Izba Kontroli w świetle powyższych ustaleń kontroli stwierdza, że podstawą - do podjęcia przez Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie decyzji, o zgodzie na zamianę gruntów Skarbu Państwa - było stanowisko samego zainteresowanego tą zamianą, pana [...] ⁶, wyrażane w „notatce służbowej” Nadleśnictwa Baligród.

Najwyższa Izba Kontroli stwierdza ponadto, że przedstawiona przez Nadleśniczego opinia (stanowisko ws. zamiany) była nierzetelna, ponieważ jak wynika z operatu szacunkowego sporządzonego w celu określenia wartości nieruchomości Skarbu Państwa, przeznaczanych do zamiany - do wszystkich trzech działek *istnieje dobry dojazd drogą o nawierzchni asfaltowej, należąca do Lasów Państwowych.*

Biegły rzeczoznawca wskazał ponadto, że do każdej z nich możliwy był także dojazd innymi drogami, o nawierzchni gruntowej *„mocno wyrobionymi przez samochody pracujące przy pozysku drewna”*.

⁴ j.w.

⁵ j.w.

Drogi te ujęte były także na szkicu oddziału leśnego 1A i 2A, stanowiącym załącznik do planu urządzenia lasu, w którym wskazano na - *możliwy dostęp do oddziałów drogami oznaczonymi na mapie przez środek kompleksu, od Zalewu Solińskiego do drogi publicznej wsi Horodek.*

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, w świetle powyższych ustaleń - Dyrektor Regionalnej Dyrekcji, w zakresie wskazywanej w opinii „*trudnodostępności strefy przy Zalewie Solińskim*”, został celowo wprowadzony w błąd przez Nadleśniczego Ryszarda Paszkiewicza, który kierował Nadleśnictwem pozyskującym drewno na tym terenie.

Wskazać należy jednocześnie, że dostęp do nieruchomości od strony Zalewu Solińskiego - był niczym nieograniczony.

Decyzje ws. zgody na zamianę gruntów Skarbu Państwa wydał w imieniu Dyrektora Regionalnej Dyrekcji, w dniu 17 czerwca 2005 r. - pan Wojciech Szepieciński, z-ca Dyrektora ds. gospodarki leśnej. Z operatów szacunkowych dla zamienianych nieruchomości wynikało, że grunty p. [...] ⁷ mają wartość 311 tys. zł, a grunty Skarbu Państwa wartość 307,8 tys. zł.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli wydający ww. decyzję funkcjonariusz publiczny tj. p. Wojciech Szepieciński - nie dopełnił obowiązków służbowych w zakresie weryfikacji faktycznych podstaw dla jej wydania, czym działał na szkodę interesu publicznego (art. 231 § 1 kodeksu karnego).

Zamiany gruntów dokonano po wydaniu ww. zgody przez Dyрекcję Regionalną. Akt notarialny podpisany został przez Nadleśniczego Nadleśnictwa Baligród Ryszarda Paszkiewicza oraz [...] ⁸ - w dniu 6 lipca 2005 r.

W akcie notarialnym wskazano, że zamiany dokonano bez dopłat ze strony Nadleśnictwa Baligród (z tytułu różnicy wyceny wartości), z których [...] ⁹ - Skarb Państwa - zwolnili.

W wyniku tej zamiany Skarb Państwa uzyskał nieruchomości o powierzchni 60,12 ha składające się m.in. z: pastwisk (3-5 klasa) o powierzchni 51,91 ha, lasów - 4,47 ha, gruntów

⁶ j.w.

⁷ j.w.

⁸ j.w.

⁹ j.w.

zadrzewionych i zakrzewionych - 3,51 ha. Przekazał natomiast lasy o powierzchni 32,5 ha, z bezpośrednim dostępem do Zalewu Solińskiego, o długości 1,93 km.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli dokonana przez Nadleśniczego Nadleśnictwa Baligród zamiana gruntów Skarbu Państwa była niecelowa, a w świetle przesłanek z art. 38e ust. 1 ustawy o lasach - nielegalna, ponieważ nie uzasadniały jej żadne potrzeby i cele gospodarki leśnej, o których mowa w tym przepisie, przemawiające za tą zamianą.

Najwyższa Izba Kontroli stwierdza, że zamiana dokonana została na wniosek, i wyłącznie w interesie osób fizycznych, tj. [...]¹⁰, a w jej wyniku Lasy Państwowe - w zamian za oddanie lasów nad Zalewem Solińskim - uzyskały pastwiska i nieużytki rolne.

Działanie Nadleśniczego Ryszarda Paszkiewicza było, w ocenie Najwyższej Izby Kontroli, działaniem na szkodę interesu publicznego, poprzez niedopełnienie ciążących na nim obowiązków - ochrony lasów i utrzymania ich zasobów w ramach prowadzonej gospodarki leśnej oraz zarządu gruntami Skarbu Państwa.

Celowe wprowadzenie w błąd Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie, w zakresie właściwości terenów przekazywanych osobom fizycznym, co do ich niedostępności - świadczyć może o tym, że Nadleśniczy Ryszard Paszkiewicz działał w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej, przez co wyczerpał znamiona czynu określonego w art. 231 § 2 w zw. z art. 231 § 1 kodeksu karnego.

Najwyższa Izba Kontroli skieruje do organów powołanych do ścigania przestępstw odpowiednie zawiadomienia w tej sprawie, zgodnie z art. 63 ustawy o NIK.

II.

Dokonaną przez Nadleśniczego Ryszarda Paszkiewicza zamianę gruntów Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie również ze względu na prawną ochronę lasów, przekazywanych osobom fizycznym.

W kontroli ustalono, że tereny - obejmujące swym zasięgiem także działki przekazane osobom fizycznym, w wyniku zamiany - zostały jeszcze w dniu 12 kwietnia 1996 r. uznane

przez Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa (Zarządzenie Nr 36) za lasy ochronne, w kategorii glebochronnych i wodochronnych. Zarządzenie Ministra wydane zostało na wniosek Dyrektora Generalnego LP, w efekcie działań Dyrekcji Regionalnej LP w Krośnie, która dnia 14 grudnia 1995 r. przygotowała projekt zarządzenia wraz z wykazem lasów i uzasadnieniem tego projektu.

Zgodnie z przepisem art. 15 ustawy o *lasach*, lasy te powinny być przez ich zarządców (nadleśnictwa) - chronione szczególnie, a gospodarka leśna na tych terenach, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 25 sierpnia 1992 r. w *sprawie szczegółowych zasad i trybu uznawania lasów za ochronne oraz szczegółowych zasad prowadzenia w nich gospodarki leśnej* (Dz. U. Nr 67, poz. 337) - musi zapewniać ciągłe spełnianie przez nie celów, dla których zostały wydzielone.

Nadana przez Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa klauzula ochronności tych lasów istniała w chwili dokonywania zamiany, i istnieje nadal. W kontroli ustalono jednak, że w żadnych dokumentach dotyczących prowadzonej zamiany - Regionalna Dyrekcja nie informowała o tym potencjalnych nabywców, ani nie zabezpieczyła przestrzegania wymogów w zakresie gospodarki leśnej na tych terenach np. poprzez poinformowanie właściwych dla nadzoru nad lasami prywatnymi organów, o pożądanym kierunkach planu urządzenia lasu na tym obszarze.

Kontrole przeprowadzone przez Najwyższą Izbę Kontroli w Nadleśnictwie Baligród i w Starostwie Powiatowym w Lesku wykazały, że państwo [...] ¹¹ już jesienią 2005 r. rozpoczęli wycinkę lasu na pozyskanych działkach, zgłaszając do Starosty Leskiego wnioski o wydanie świadectw legalności pozyskania drewna. W 2007 r. wnioski te obejmowały ponad 1,5 tys. metrów przestrzennych drewna opałowego i 110 m³ dłużycy.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, w opisany wyżej sposób, mogło dojść do popełnienia przestępstwa spowodowania zniszczenia w świecie roślinnym, w znacznych rozmiarach oraz przestępstwa zniszczenia albo uszkodzenia roślin na terenie objętym ochroną i spowodowania przez to istotnej szkody (art. 181 § 1 i § 2 kodeksu karnego).

¹⁰ j.w.

¹¹ j.w.

Najwyższa Izba Kontroli skieruje odpowiednie zawiadomienia w tej sprawie, zgodnie z art. 63 ustawy o NIK.

III.

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia nadzór Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie nad Nadleśniczym Nadleśnictwa Baligród, w zakresie zarządzania przez niego gruntami Skarbu Państwa, pozostającymi w zarządzie Lasów Państwowych.

W kontroli ustalono, że Nadleśniczy Nadleśnictwa Baligród Ryszard Paszkiewicz w dniu 1 września 2005 r. (tj. 1,5 miesiąca po dokonanej zamianie gruntów) wydzierżawił wszystkie uzyskane przez Nadleśnictwo nieruchomości (60,12 ha) na rzecz spółki cywilnej [...] ¹² ustalając (pierwotnie) czynsz dzierżawny w wysokości 30 zł od hektara powierzchni (brutto), a umowę zawarto na okres 20 lat (do 1 września 2025 r.).

Wydzierżawiony grunt miał być wykorzystywany na cele „zagrodowej hodowli jelenia” (§ 1 pkt 2 umowy).

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli umowa powyższa, w zakresie jakim dotyczyła lasów (o powierzchni 4,47 ha) wchodzących w skład wydzierżawianych gruntów, była nieważna z mocy prawa, na podstawie art. 58 § 1 kodeksu cywilnego.

Nadleśniczy Ryszard Paszkiewicz nie uzyskał bowiem wymaganej na podstawie art. 39 ustawy o lasach - zgody dyrektora regionalnej dyrekcji, na wydzierżawienie takich gruntów (lasów).

W kontroli ustalono, że dzierżawca ([...] ¹³ S.C.) uzyskał w latach 2006-2009 dopłaty do gruntów w formie dopłat bezpośrednich i rolnośrodowiskowych z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa - w łącznej wysokości **220.543,35 zł**. Czynsz dzierżawny na rzecz Nadleśnictwa wyniósł w tym czasie **21.337 zł** (tj. 9,7 % przychodów uzyskanych przez dzierżawcę).

Do otrzymywania dopłat z ARiMR uprawnione było także Nadleśnictwo, które pobiera takie świadczenia dla innych nieruchomości, którymi zarządza.

¹² j.w.

¹³ j.w.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli zawarcie ww. umowy dzierżawy przez Nadleśniczego Ryszarda Paszkiewicza było działaniem na szkodę Skarbu Państwa, w zarządzie Nadleśnictwa Baligród, i może stanowić przestępstwo działania na szkodę interesu publicznego poprzez niedopełnienie obowiązków w zakresie zarządzania mieniem Skarbu Państwa z uwzględnieniem rachunku ekonomicznego z art. 231 § 1 kodeksu karnego, bądź w zależności od wyczerpania ustawowych znamion dotyczących wartości szkody - przestępstwo nadużycia zaufania z art. 296 § 1 kodeksu karnego.

Umowa, w wyniku której dzierżawca uzyskuje świadczenie niewspółmiernie wyższe od wydzierżawiającego jest, w ocenie Najwyższej Izby Kontroli, sprzeczna z zasadami współzycia społecznego, a zatem nieważna na podstawie art. 58 § 2 kodeksu cywilnego.

Dyrektor Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie zobowiązany jest, z mocy art. 34 pkt 2c ustawy *o lasach* - do nadzoru nad działalnością nadleśniczych.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli Dyrektor Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie, pan Jan Kraczek - nie dopełnił tych obowiązków, w zakresie dokonanego przez Nadleśniczego Nadleśnictwa Baligród wydzierżawienia gruntów Skarbu Państwa, czym działał na szkodę interesu publicznego (art. 231 § 1 kodeksu karnego). Niekorzystne dla Skarbu Państwa - rozporządzenie mieniem, wynikające z ww. umowy dzierżawy, utrzymywane było w czasie kontroli prowadzonej przez NIK.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli - dokonane przez Nadleśniczego Ryszarda Paszkiewicza wydzierżawienie gruntów uzyskanych w wyniku zamiany, świadczy także o tym, że od początku były one zbędne dla celów, które przedstawiano w dokumentach dotyczących zgody Dyrektora Regionalnej Dyrekcji, na tę zamianę.

Przedstawiając Panu Dyrektorowi powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

Podjęcie niezwłocznie, w trybie nadzoru, działań zmierzających do unieważnienia przez Nadleśniczego Nadleśnictwa Baligród:

- a) umowy zamiany gruntów Skarbu Państwa, zawartej z [...] ¹⁴ w dniu 6 lipca 2005 r., a dotyczącej działek nr 242/1, 243/1 i 244/2;
- b) umowy dzierżawy gruntów Skarbu Państwa, zawartej przez Nadleśniczego Nadleśnictwa Baligród w dniu 1 września 2005 r. ze Spółką Cywilną [...] ¹⁵.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje od Pana Dyrektora w terminie 14 dni, od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków, bądź o podjętych działaniach w celu realizacji wniosków lub o przyczynach niepodjęcia takich działań.

Stosownie do art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Panu Dyrektorowi prawo złożenia do dyrektora Delegatury Najwyższej Izby Kontroli w Rzeszowie umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, termin nadesłania informacji, o której mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały.

¹⁴ j.w.

¹⁵ j.w.